

Michał Czubala¹

Poznań

ORCID ID: 0009-0006-6069-6822

PODSTAWY APELACJI W POSTĘPOWANIU UPROSZCZONYM

ABSTRACT

Grounds for appeal in small claims proceedings

The article discusses the issue of the grounds for appeal in simplified proceedings, as provided for in Article 505(9) §1(1) of the Polish Code of Civil Procedure. Particularly significant is whether, within these grounds, it is permissible – in light of the judgment of the Constitutional Tribunal of Poland of January 13, 2004, case file no. SK 10/03 – to challenge the factual findings of the first-instance court. Furthermore, it has been considered whether the appellate court is bound by the grounds raised in the appeal. For this purpose, the characteristic features of the full appeal model and the limited appeal model are analysed. Since the entry into force of the amendment to the Polish Code of Civil Procedure on November 7, 2019, the model of appeal in simplified proceedings is similar to the full appeal model, although the regulations in this regard are not consistent and coherent. Therefore, the appellate court in small claims proceedings is not bound by the grounds for appeal. Furthermore, taking into account the indications of the Constitutional Tribunal of Poland in the judgement mentioned above, it must be acknowledged that within the grounds for appeal in small claims proceedings, it is permissible to question the factual findings of the first-instance court. Due to the ambiguity of the legal regulations, the legislator must decide if the model of the

---

¹ Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Poznań-Nowe Miasto I Wilda w Poznaniu. Adres do kontaktu: mczubala@op.pl.

appeal in small claims proceedings is supposed to be a full appeal model – in this case, the regulations concerning the appeal in small claims proceedings are superfluous – or is it supposed to be a limited appeal model – in this case, it is necessary to regulate the appeal anew.

Keywords: grounds for appeal, small claims proceedings, full appeal, limited appeal

Słowa kluczowe: zarzuty apelacji, postępowanie uproszczone, apelacja pełna, apelacja ograniczona

1. Wstęp

Postępowanie uproszczone uregulowane w Kodeksie postępowania cywilnego² zawiera odrębne unormowania dotyczące postępowania apelacyjnego, w tym także regulacje dotyczące dopuszczalnych podstaw apelacji w tym postępowaniu³. Zgodnie bowiem z art. 505(9) § 1(1) k.p.c. apelację można oprzeć na zarzutach: 1) naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie; 2) naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy. Przepis ten w poprzednio obowiązującym brzmieniu został uznany za niezgodny z Konstytucją RP na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 stycznia 2004 r., SK 10/03. Aktualna redakcja art. 505(9) § 1(1) k.p.c., która w założeniu miała wypełniać wskazania TK zawarte w powołanym wyroku, pozostawia jednak wątpliwości co do tego, jakiego rodzaju zarzuty są dopuszczalne w ramach apelacji w postępowaniu uproszczonym, w szczególności czy apelujący może w ramach tych zarzutów kwestionować ustalenia faktyczne sądu I instancji. Ta ostatnia teza jest podważana niekiedy w orzecznictwie sądów powszechnych⁴ i w niektórych wypowiedziach doktryny⁵. Taki kierunek interpretacji art. 505(9) § 1(1) k.p.c., choć może być uzasadniony ograniczonym modelem apelacji, funkcjonującym – przynajmniej do dnia 7 listopada 2019 r. – w postępowaniu uproszczonym, oraz względami ekonomii procesowej, budzi jednak wątpliwości w świetle powołanego wyżej wyroku TK z dnia 13 stycznia 2004 r., SK 10/03. Nadto niejasna pozostaje kwestia związania sądu odwoławczego zarzutami zawartymi w apelacji w postępowaniu uproszczonym, w szczególności to, czy zakres tego związania obejmuje również zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego. W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów – zasady prawnej – z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, Sąd Najwyższy przesądził, iż w modelu apelacji ograniczonej – a taki wedle SN jest model apelacji w postępowaniu

2 Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.), dalej: k.p.c.

3 Przez pojęcie podstaw apelacji rozumiem zarzuty apelacyjne oraz powołanie nowych faktów i dowodów – por. T. Wiśniewski, [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego, Tom III cz. 1, Środki zaskarżenia*, red. T. Ereciński, J. Gudowski, Warszawa 2013, s. 181–182; w niniejszym artykule pomijam kwestię nieważności postępowania jako niebudzącą wątpliwości doktrynalnych.

4 Por. np. wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 11 lutego 2020 r., I Ca 601/19, Legalis, i powołana tam literatura.

5 Zob. H. Pietrzykowski, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2020, s. 785–786.

uproszczonym – sąd odwoławczy pozostaje związany zarzutami apelacji⁶. Ten ostatni pogląd nie zawsze jest jednak podzielany⁷, zwłaszcza w kontekście nowelizacji przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, która weszła w życie w dniu 7 listopada 2019 r., dotyczącej m.in. postępowania dowodowego przed sądem II instancji w postępowaniu uproszczonym; również w świetle powołanego wyżej wyroku TK z dnia 13 stycznia 2004 r., SK 10/03, kwestia ta nie przedstawia się jednoznacznie.

Zagadnienia te są przedmiotem niniejszego artykułu.

2. Modele apelacji

Zastanawiając się nad katalogiem zarzutów, jakie mogą być podniesione w ramach apelacji w postępowaniu uproszczonym i zakresem związania sądu odwoławczego tymi zarzutami, zwrócić należy uwagę w pierwszej kolejności na cechy charakterystyczne dwóch modeli apelacji funkcjonujących w systemach prawa procesowego różnych państw, tj. modelu apelacji pełnej oraz apelacji ograniczonej. Pozwoli to umiejscowić podstawy apelacji uproszczonej w określonym typie apelacji.

W doktrynie wskazuje się, że cechą charakterystyczną postępowania wywołanego tzw. apelacją pełną jest ciągłość postępowania jurysdykcyjnego, a zatem okoliczność, że postępowanie apelacyjne jest powtórzeniem postępowania przed sądem I instancji albo jego kontynuacją⁸. W klasycznym postępowaniu apelacyjnym chodzi nie tylko o przeprowadzenie kontroli zaskarżonego orzeczenia w aspekcie merytorycznym i prawnym, ale także o poczynienie przez sąd odwoławczy własnych ustaleń faktycznych i to również na podstawie materiału zebranego przez sąd I instancji⁹, a także ustalenie podstawy prawnej orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji¹⁰. Podkreśla się również, że w środkach zaskarżenia pełnych nie występuje ustawowo określony katalog podstaw, co pociąga za sobą zakres kontroli obejmujący wszystkie błędy, w których

6 Pogląd ten podziela większość przedstawicieli doktryny; zob. np. D. Mróz-Szarmach, [w:] *Postępowania odrębne. System Postępowania Cywilnego*, t. 6, red. A. Machnikowska, Warszawa 2022, rozdział 11.4.3, Nb 94, Legalis; R. Kulski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, red. A. Marciniak, Warszawa 2020, Legalis, komentarz do art. 505(9), Nb 4; J. Gudowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, komentarz do art. 505(9), pkt 1–2, LEX; M. Manowska, [w:] *Środki zaskarżenia. System Postępowania Cywilnego*, t. 5, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2023, s. 60–61.

7 Zob. A. Olaś, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 2, red. cz. III A. Olaś, Warszawa 2023, Legalis, komentarz do art. 505(9), pkt 34; zob. także T. Ereciński, *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2020, s. 263.

8 T. Wiśniewski, [w:] *System...*, s. 127; J. Gudowski, *Pogląd na apelację*, [w:] *Aurea praxis, Aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusz Erecińskiego*, t. I, red. J. Gudowski, K. Weitz, Warszawa 2011, LEX.; T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 18.

9 T. Wiśniewski, [w:] *System...*, s. 127–128, tak też na tle art. 378 k.p.c. J. Sadowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–458(16)*, t. I, wyd. 2, red. T. Szancilo, Warszawa 2023, Legalis, komentarz do art. 378, Nb 2.

10 Tak na tle obowiązujących regulacji k.p.c.: J. Sadowski, [w:] *Kodeks postępowania...*, komentarz do art. 378, Nb 2; M. Klos, [w:] *Kodeks...*, red. A. Marciniak, komentarz do art. 378, Nb 2.

rezultacie orzeczenie jest zdaniem skarżącego wadliwe¹¹. Jednocześnie w modelu apelacji pełnej środka zaskarżenia zmierzają zasadniczo do zmiany zaskarżonego orzeczenia, w związku z czym w razie uwzględnienia apelacji dojść powinno do wydania orzeczenia reformatoryjnego, zupełnie zaś wyjątkowo do uchylenia orzeczenia sądu I instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania¹². Istotnym elementem apelacji pełnej jest również dopuszczalność powoływania w postępowaniu apelacyjnym tzw. nowości w celu wydania przez sąd II instancji orzeczenia adekwatnego do stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili orzekania przez ten sąd¹³.

W modelu apelacji ograniczonej sąd II instancji kontroluje natomiast zaskarżone orzeczenie z punktu widzenia merytorycznego i prawnego, przy czym czyni to wyłącznie na kanwie ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd I instancji¹⁴. Jeżeli ustalenia te są błędne lub niewystarczające, skutkiem środka zaskarżenia jest uchylenie orzeczenia sądu I instancji i przekazanie mu sprawy do ponownego rozpoznania¹⁵. W tym systemie apelujący obowiązany jest wskazać przyczyny (podstawy) zaskarżenia¹⁶. Ustawa procesowa enumeratywnie wylicza podstawy, na których może być oparte zaskarżenie orzeczenia, a skarżący uruchamia badanie orzeczenia sądu niższej instancji tylko wtedy, gdy wskaże co najmniej jedną podstawę zaskarżenia¹⁷. Sąd wyższej instancji kontroluje orzeczenie na podstawie zgodności wskazanych przez skarżącego uchybień z podstawami wskazanymi w ustawie¹⁸. Prezentowanie nowych twierdzeń oraz prowadzenie nowych dowodów jest w zasadzie niedopuszczalne¹⁹.

Wśród ograniczonych środków zaskarżenia wyróżnia się nadto model rewizyjny oraz model kasacyjny²⁰. Różnią się one tym, że w modelu rewizyjnym dopuszczalne jest podnoszenie zarzutów dotyczących podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia w postaci sprzeczności z materiałem procesowym znajdującym się w aktach (*Aktenwidrigkeit*), podczas gdy w modelu kasacyjnym błędy odnoszące się do płaszczyzny okoliczności faktycznych są całkowicie wyeliminowane z kręgu dopuszczalnych podstaw zaskarżenia²¹. Kolejną różnicę stanowi dopuszczalność orzekania reformatoryjnego w modelu rewizyjnym w sytuacji naruszenia przepisów prawa materialnego przez sąd I instancji; natomiast w modelu kasacyjnym regułą jest uchylenie wadliwego pod względem prawnym

11 A. Oklejak, *Apelacja w procesie cywilnym*, Kraków 2022, s. 33; T. Wiśniewski, [w:] *System...*, s. 128; J. Gudowski, *Pogląd...*

12 T. Wiśniewski, [w:] *System...*, s. 130; T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 18.

13 T. Wiśniewski, [w:] *System...*, s. 126–127; T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 18.

14 T. Wiśniewski, [w:] *System...*, s. 130; T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 18; J. Gudowski, *Pogląd...*; A. Oklejak, *Apelacja...*, s. 33.

15 T. Wiśniewski, [w:] *System...*, s. 130; T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 18; J. Gudowski, *Pogląd...*; A. Oklejak, *Apelacja...*, s. 33.

16 T. Wiśniewski, [w:] *System...*, s. 130; T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 18; J. Gudowski, *Pogląd...*; A. Oklejak, *Apelacja...*, s. 33.

17 T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 17.

18 *Ibidem*, s. 17.

19 J. Gudowski, *Pogląd...*; T. Wiśniewski, [w:] *System...*, s. 126–127; T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 19.

20 A. Oklejak, *Apelacja...*, s. 33; W. Siedlecki, [w:] *System prawa procesowego cywilnego, Tom 3, Zaskarżanie orzeczeń sądowych*, red. W. Berutowicz, Wrocław 1986, s. 30–31.

21 A. Oklejak, *Apelacja...*, s. 33–34.

orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania lub inne zakończenie postępowania przez sąd kasacyjny (nigdy orzekanie merytoryczne, reformatoryjne)²².

3. Konstytucyjność podstaw zaskarżenia w postępowaniu uproszczonym

Jak już wspomniano, przepis art. 505(9) § 1 k.p.c. w pierwotnym brzmieniu został uznany za niezgodny z art. 2 i art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 stycznia 2004 r., SK 10/03. W uzasadnieniu tego wyroku trybunał poczynił kilka istotnych spostrzeżeń rzutujących także obecnie na sposób interpretacji art. 505(9) § 1(1) k.p.c. w aktualnym brzmieniu.

Trybunał stwierdził mianowicie, że art. 78 oraz 176 ust. 1 Konstytucji RP nie formułują wymagań, by apelacja zawsze przybierała formę taką, jak w modelu apelacji pełnej będącym zasadą w polskim postępowaniu cywilnym. Tym niemniej zwrócił uwagę na wynikający z orzecznictwa trybunału wymóg realnego dostępu do apelacji. Podkreślił, powołując swoje wcześniejsze orzecznictwo, że postępowanie odwoławcze od wyroku sądu I instancji nie powinno mieć charakteru wyłącznie kasacyjnego; apelacja powinna gwarantować ponowne, merytoryczne zbadanie sprawy. Osiągnięcie celu tego postępowania nie jest bowiem możliwe, gdy kontrola ograniczy się do prawidłowości zastosowania przepisów przez sąd pierwszej instancji.

Jednocześnie zdaniem trybunału szybkość rozpoznania sprawy nie jest wartością, na rzecz której można poświęcić ochronę praw podmiotowych. W ocenie trybunału, biorąc pod uwagę fakt doniosłego znaczenia dla obywateli sprawy rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym, ograniczenie kontroli orzeczeń sądu pierwszej instancji poprzez zdecydowane podporządkowanie zasad ogólnych postępowania apelacyjnego zasadzie ekonomiki postępowania, a ściślej – zapewnieniu jego szybkości, narusza konstytucyjne prawo do zaskarżenia. Tym samym trybunał uznał, że ukształtowanie apelacji w art. 505(9) § 1 k.p.c. jest niezgodne z art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że ze względu na cele postępowania uproszczonego ustawodawca może, a nawet powinien, ukształtować szczególne zasady dotyczące apelacji, w tym ograniczyć podstawy jej wnoszenia, zbliżając je – jeśli to konieczne – do rewizyjnych. Swoboda ustawodawcy w tym zakresie jest jednak limitowana wymaganiem, by stronie służyło realne prawo zaskarżenia orzeczenia zapadłego w pierwszej instancji.

Orzeczenie to spotkało się z krytycznym przyjęciem części doktryny²³. W ocenie Tadeusza Wiśniewskiego poza dyskusją pozostaje pogląd, iż ze względu na specyfikę i cel

²² A. Oklejak, *Apelacja...*, s. 33–34.

²³ J. Gudowski, *Pogląd...*, pkt 2; T. Wiśniewski, *Problematyka instancyjności postępowania sądowego w sprawach cywilnych*, [w:] *Ars et usus. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego S. Rudnickiego*, Warszawa 2005; P. Grzegorzczak, K. Weitz, [w:] *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, Legalis, komentarz do art. 78; P. Grzegorzczak, *Dopuszczalność i kształt apelacji w postępowaniu cywilnym – perspektywy przyszłej regulacji z uwzględnieniem standardów konstytucyjnych i międzynarodowych*, [w:] *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym kodeksie postępowania cywilnego*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014, s. 219–322.

postępowania uproszczonego kontrola ze strony sądu drugiej instancji powinna zostać ograniczona do naruszeń o najcięższym ciężarze gatunkowym, a przynajmniej naruszeń kwalifikowanych określonym znamieniem. Rację bytu ma więc przepis, który dla apelacji składanej w postępowaniu uproszczonym będzie stwarzał wymagania odbiegające od wymagań ogólnych przewidzianych dla „dużej” apelacji²⁴. W ocenie tego autora niektóre sformułowania zawarte w art. 505(9) k.p.c. budziły zastrzeżenia natury merytorycznej i redakcyjnej, tym niemniej poza kontrolą instancyjną nie pozostawiono żadnej grupy spraw, a przewidziane w art. 505(9) § 1 k.p.c. rozwiązanie zapewniało należyłą i pełnowartościową kontrolę apelacyjną, skoro rozważeniu w II instancji mogły podlegać, o ile zostały zgłoszone w apelacji, wszystkie istotne wadliwości sądu I instancji, które mogły negatywnie rzutować na wynik sprawy²⁵.

Natomiast Paweł Grzegorzczak zwrócił uwagę na występujące w krajach Europy dążenie do ograniczenia kontroli instancyjnej orzeczeń, co ma zapobiegać nadmiernemu obciążeniu sądów II instancji i przewlekłości postępowania. Stosowane mechanizmy są zróżnicowane, niemniej jednak główne kierunki zmian prowadzą się do: a) wyłączenia dopuszczalności zaskarżenia orzeczeń w sprawach drobnych, b) uchylecia lub ograniczenia *beneficio novorum*, c) ograniczenia podstaw zaskarżenia²⁶. W tym kontekście Paweł Grzegorzczak oraz Karol Weitz zwracają uwagę, że przyspieszenie i skrócenie postępowania, a ogólniej – wzgląd na ekonomię procesową i efektywność ochrony prawnej – jest w istocie podstawową i najbardziej znaczącą wartością uzasadniającą wyłączenie w określonych granicach prawa do zaskarżenia (zgodnie z zasadą *more appeal, less efficiency; less appeal, more efficiency*). Dlatego też autorzy ci kwestionują przywoływaną przez TK w swoim orzecznictwie tezę, że szybkość rozpoznania sprawy nie jest wartością, na rzecz której można poświęcić ochronę praw podmiotowych, i że sprawność tę można osiągnąć za pomocą innych mechanizmów, bez wyłączenia strom prawa do zaskarżenia²⁷. Kolidacja między przedłużeniem postępowania, powodowanym zaskarżalnością wydawanych w nim orzeczeń i decyzji, które odsuwa w czasie moment uzyskania ochrony prawnej, a dążeniem do zapewnienia prawidłowości i trafności rozstrzygnięć oraz ochrony przed ich arbitralnością musi być rozstrzygana w sposób zróżnicowany, a nie ogólny, tj. zawsze albo prawie zawsze na rzecz ochrony prawa do zaskarżenia kosztem sprawności, szybkości i efektywności postępowania²⁸. Paweł Grzegorzczak i Karol Weitz zauważają również, że stwierdzenie, że apelacja powinna gwarantować ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy, stoi w wyraźnej opozycji do wielokrotnie przywoływanej przez TK tezy, według której Konstytucja RP nie wymaga, aby środek zaskarżenia od orzeczeń sądu I instancji przybierał kształt apelacji pełnej²⁹.

24 T. Wiśniewski, *Problematyka...*, s. 314.

25 *Ibidem*, s. 315–316.

26 P. Grzegorzczak, *Dopuszczalność i kształt apelacji...*, s. 240.

27 P. Grzegorzczak, K. Weitz, [w:] *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 78, Nb 83–84.

28 *Ibidem*, Nb 84.

29 *Ibidem*, Nb 59.

4. Model apelacji w postępowaniu uproszczonym – poglądy doktryny

Analizując znaczenie i charakter podstaw apelacji w postępowaniu uproszczonym, zwrócić należy uwagę na model apelacji przyjęty w tym postępowaniu, a w szczególności na to, czy po zmianach Kodeksu postępowania cywilnego, które weszły w życie w dniu 7 listopada 2019 r., nadal można mówić o modelu apelacji ograniczonej w tym postępowaniu, co uzasadniałoby tezę o związaniu sądu odwoławczego zarzutami apelacji. W tym zakresie Tadeusz Ereciński zwraca uwagę, że w nowelizacji z 2019 r. odstąpiono w zasadzie od modelu apelacji ograniczonej i apelację w postępowaniu uproszczonym zbliżono do modelu apelacji pełnej. Świadczy o tym uchylenie art. 505(11) k.p.c. przewidującego ograniczenia dowodowe przed sądem II instancji oraz dodanie w art. 505(1) k.p.c. nowego § 3. Sąd może rozpoznać sprawę z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym, jeżeli może się to przyczynić do sprawniejszego rozpoznania sporu³⁰. Autor ten zauważa, że wobec uchylenia art. 505(6) § 2 k.p.c. i art. 505(11) k.p.c. sąd II instancji nie ogranicza się do dowodu z dokumentów i może prowadzić postępowanie dowodowe. Sąd odwoławczy jest w zasadzie drugim sądem merytorycznym, chociaż w postępowaniu uproszczonym przeważają funkcje kontrolne z uwagi na efektywność postępowania odwoławczego³¹.

Radosław Flejszar podnosi natomiast, że na gruncie stanu prawnego po uchyleniu art. 505(11) k.p.c. sąd II instancji powinien co do zasady również w postępowaniu uproszczonym orzekać merytorycznie, a nie kasatoryjnie, na podstawie zarówno materiału zebranego w postępowaniu w I instancji, jak i w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.). Omawiana zmiana stanowi zdaniem tego autora niewątpliwie powrót od modelu apelacji ograniczonej (w którym dominują rozstrzygnięcia o charakterze kasatoryjnym) do modelu apelacji pełnej. Jej wprowadzenie powinno skutkować zmianą sposobu interpretacji art. 505(12) § 1 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli sąd II instancji stwierdzi, że zachodzi naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku, uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania. Po zmianie charakteru postępowania przed sądem II instancji sytuacje uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania powinny występować rzadko³².

Andrzej Olaś zauważa natomiast, że derogacja art. 505(11) k.p.c. na mocy nowelizacji z 2019 r. wraz z równoczesnym dopuszczeniem w postępowaniu uproszczonym dowodu z opinii biegłego (*vide* art. 505(7) § 1 k.p.c.), pełną dopuszczalnością *facta noviter reperta* i *facta noviter producta* (art. 381 k.p.c.), możliwością orzekania przez sąd II instancji na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w I instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.), a wreszcie otwarciem drogi do szerokiego sięgania po *ius moderandi* w tym postępowaniu (art. 505(6) i art. 505(7) k.p.c.) oznacza, że pod względem możliwości dokonywania ustaleń faktycznych przez sąd II instancji w postępowaniu

³⁰ T. Ereciński, *Apelacja...*, s. 260.

³¹ *Ibidem*, s. 265.

³² R. Flejszar, *Postępowania przyspieszone po zmianach wprowadzonych nowelizacją KPC z 4.7.2019 r.*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 21, pkt 4, Legalis.

uproszczonym apelacja ta staje się de facto apelacją *cum beneficio novorum* w większym stopniu niż apelacja w postępowaniu zwykłym. W konsekwencji powyższego utrzymania w mocy art. 505(12) § 1 k.p.c. ograniczającego dopuszczalność rozstrzygnięć reformatoryjnych na rzecz zasady rozstrzygania kasatoryjnego, w sposób właściwy dla modelu apelacji ograniczonej, należy uznać za rażącą niekonsekwencję, a wręcz poważny błąd legislacyjny ustawodawcy, prowadzący do powstania modelu postępowania apelacyjnego o charakterze kompletnie amorficznym (by nie rzec patologicznym), tj. z zakresem kompetencji na płaszczyźnie gromadzenia materiału procesowego przez sąd II instancji właściwym dla modelu apelacji pełnej, przy równoczesnym ukształtowaniu (poza sprawami bagatelnymi do 1 tys. zł) kompetencji orzeczniczych tego sądu w sposób typowy dla apelacji niepełnej (ograniczonej). W rezultacie postępowanie to traci walory właściwe dla modelu apelacji niepełnej, bez równoczesnego uzyskania korzyści osiągniętych w ramach apelacji *cum beneficio novorum*³³.

Wyrażane są jednak także poglądy, w których myśl nie ma podstaw do przyjęcia, aby w świetle nowych i już obowiązujących przepisów zmienił się charakter apelacji w postępowaniu uproszczonym i ten model stał się apelacją pełną. Bynajmniej nie świadczy o tym umożliwienie od dnia 7 listopada 2019 r. sądowni II instancji prowadzenia postępowania dowodowego w pełnym zakresie. Za zasadnicze cechy apelacji ograniczonej należy bowiem uznać zamknięty katalog zarzutów oraz ustawowo zmodyfikowany sposób zasad orzekania przez sąd II instancji³⁴.

5. Znaczenie art. 505(9) § 1(1) k.p.c.

Należy zatem rozważyć, czy przyjęty przez ustawodawcę model apelacji w postępowaniu uproszczonym uzasadnia tezę o związaniu sądu odwoławczego zarzutami apelacji w tym postępowaniu i czy dopuszczalne jest podnoszenie w apelacji w postępowaniu uproszczonym zarzutów dotyczących błędnego ustalenia stanu faktycznego.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, iż rozwiązania przyjęte obecnie przez ustawodawcę w zakresie dopuszczalnych podstaw zaskarżenia orzeczenia sądu I instancji w postępowaniu uproszczonym, uprawnienia sądu II instancji do prowadzenia postępowania dowodowego, dopuszczalności zgłaszania tzw. nowości czy możliwych rozstrzygnięć sądu odwoławczego, nie dają jasnej odpowiedzi co do tego, jakie założenia poczynił ustawodawca w zakresie przyjętego w postępowaniu uproszczonym modelu apelacji. Zwrócić należy uwagę, że istotna dla kształtu postępowania apelacyjnego zmiana w postaci uchylenia art. 505(11) k.p.c., przewidującego niedopuszczalność prowadzenia przez sąd II instancji dowodów w postępowaniu uproszczonym, poza dowodem z dokumentu, dokonana na mocy nowelizacji, która weszła w życie dnia 7 listopada 2019 r., nie została

33 A. Olaś, [w:] *Kodeks postępowania...*, komentarz do art. 505(12), pkt 9; *idem*, [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom II. Część IV. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, red. S. Cieślak, LEX, WKP 2023, pkt 254, 255.

34 D. Mróz-Szarmach, [w:] *Postępowania odrębne...*, Nb 95, Legalis.

w uzasadnieniu ustawy nowelizującej³⁵ w żaden sposób wytłumaczona. Przepis ten został dodany na etapie prac parlamentarnych i nie znajdował się w pierwotnej wersji projektu. W związku z tym interpretacja tej istotnej modyfikacji postępowania odwoławczego w postępowaniu uproszczonym jest w znaczący sposób utrudniona. Niewątpliwie uchylene art. 505(11) k.p.c. stanowi podstawę do przyjęcia, iż w obecnym stanie prawnym sąd II instancji w postępowaniu uproszczonym ma takie same uprawnienia do prowadzenia postępowania dowodowego jak w postępowaniu zwykłym. Ma zatem obowiązek poczynić własne ustalenia faktyczne na podstawie materiału dowodowego zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.). W tym kontekście rodzi się pytanie, jaki byłby cel przyznania sądowi II instancji kompetencji do dokonywania własnych ustaleń faktycznych, jeśli w ślad za tym sąd ten nie mógłby, niezależnie od podniesionych w apelacji zarzutów, stosować do tak ustalonego stanu faktycznego przepisów prawa materialnego. Taki zabieg ustawodawcy z całą pewnością uznać by należało za nieracjonalny. Uznanie za udowodniony fakt na podstawie określonych materiałów i przyjętej teorii dowodów oraz ujęcie tego faktu w języku stosowanej normy, a także subsumpcja faktu uznanego za udowodniony, pod stosowaną normę prawną³⁶, stanowią bowiem podstawowe elementy sądowego stosowania prawa. Z tego też punktu widzenia uznać trzeba, iż kompetencja sądu II instancji do dokonywania w postępowaniu uproszczonym własnych ustaleń faktycznych wiąże się nierozdzielnie z uprawnieniem tego sądu do kwalifikowania tak ustalonego stanu faktycznego z punktu widzenia norm prawa materialnego niezależnie od podniesionych w tej mierze przez apelującego zarzutów. Już zatem z tego punktu widzenia wydaje się, że sąd II instancji w postępowaniu uproszczonym nie jest związany zarzutami naruszenia przepisów prawa materialnego, podobnie jak to ma miejsce w postępowaniu zwykłym.

Następnie zwrócić należy uwagę na trafny pogląd wyrażony w doktrynie, iż w treści art. 505(9) § 1(1) k.p.c. nie ma słowa „wyłącznie”, które znajdowało się w poprzedniej wersji przepisu, co oznacza, iż katalog zarzutów wskazany w treści tego przepisu ma charakter przykładowy (otwarty)³⁷. Do tego przepis ten nie zawiera formuły wskazującej na rozpoznanie apelacji „w granicach zaskarżenia oraz w granicach zarzutów” (*mutatis mutandis* do art. 398(13) § 1 k.p.c. wskazującego na rozpoznanie skargi kasacyjnej w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw); w tej sytuacji zdaniem Andrzeja Ołasia pogląd o bezwzględnym związaniu sądu drugiej instancji zarzutami obrazy prawa materialnego wydaje się dyskusyjny, skoro zastosowanie powinien znaleźć w tym zakresie art. 378 § 1 k.p.c., przewidujący związanie sądu II instancji granicami apelacji (w tym granicami zaskarżenia)³⁸.

W dalszej kolejności zauważenia wymaga, iż w obecnym stanie prawnym dopuszczalność tzw. nowości w postępowaniu uproszczonym opiera się na regulacji art. 381 k.p.c.,

35 Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469).

36 Tak za J. Wróblewskim Z. Radwański, M. Zieliński, [w:] *Prawo cywilne – część ogólna. System Prawa Prywatnego. Tom 1*, wyd. 2, red. M. Safjan, Warszawa 2012, Legalis, s. 455.

37 A. Ołaś, [w:] *System Prawa Procesowego...*, red. S. Cieślak, pkt 264.

38 *Ibidem*, pkt 266.

podobnie jak to ma miejsce w postępowaniu zwykłym. Przepis ten stanowi modyfikację modelu apelacji pełnej, a więc z dobrodziejstwem nowości (*cum beneficio novorum*), poprzez ich ograniczenie w postępowaniu apelacyjnym i zaakcentowanie – z jednej strony – kontrolnej funkcji sądu apelacyjnego, z drugiej zaś – podkreślenie, że gromadzenie materiału procesowego powinno następować przede wszystkim w postępowaniu przed sądem I instancji³⁹. Jednocześnie nie ulega wątpliwości, iż mimo obowiązywania art. 381 k.p.c. model apelacji w postępowaniu zwykłym pozostaje nadal modelem apelacji pełnej.

Z drugiej jednak strony na ograniczony charakter apelacji w postępowaniu uproszczonym wskazują rodzaje rozstrzygnięć, jakie sąd odwoławczy może wydać w następstwie rozpoznania apelacji. Uregulowane one zostały w art. 505(12) k.p.c. Zwrócić należy uwagę na § 1 tego przepisu, w myśl którego jeżeli sąd drugiej instancji stwierdzi, że zachodzi naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku, uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania. Z kolei wedle § 3 sąd drugiej instancji oddala apelację również wtedy, gdy mimo naruszenia prawa materialnego lub przepisów postępowania albo błędnego uzasadnienia zaskarżony wyrok odpowiada prawu. Ten ostatni przepis nawiązuje do historycznego brzmienia art. 387 (sprzed dnia 1 lipca 1996 r.) oraz obecnego art. 398(14)⁴⁰. Na jego tle Sąd Najwyższy poczynił trafną uwagę w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów – zasady prawnej – z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, zgodnie z którą w przepisach normujących apelację [w postępowaniu zwykłym – przyp. MC], w przeciwieństwie do przepisów dotyczących skargi kasacyjnej, a poprzednio rewizji, nie ma przepisu, który pozwala oddalić apelację, jeżeli zaskarżone orzeczenie mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu (por. art. 398(14) k.p.c. oraz art. 387 *in fine* k.p.c. według tekstu pierwotnego). Ten brak jest symptomatyczny, gdyż istnienie takiego przepisu ma sens zdaniem Sądu Najwyższego tylko wtedy, gdy sąd rozpoznający środek odwoławczy (zaskarżenia) jest związany podstawami lub zarzutami podniesionymi przez skarżącego, które mimo swej zasadności nie wpływają, jak się okazuje w wyniku dokonanej kontroli instancyjnej, na ostateczną ocenę prawidłowości zaskarżonego orzeczenia. W wypadku apelacji pełnej sąd odwoławczy oddala apelację zawsze wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie odpowiada prawu, niezależnie od treści postawionych zarzutów, ich relewantności i zasadności.

Z tego też punktu widzenia dalsze obowiązywanie art. 505(12) § 3 k.p.c. przemawia za ograniczonym charakterem apelacji w postępowaniu uproszczonym i co z tym idzie związaniem sądu odwoławczego zarzutami apelacji. Podobnie unormowanie zawarte w art. 505(12) § 1 k.p.c. sugeruje, że sąd apelacyjny wydaje w postępowaniu uproszczonym wyrok reformatoryczny wyłącznie wtedy, gdy zachodzi naruszenie prawa materialnego, a na zmianę wyroku pozwalają zgromadzone w postępowaniu przed sądem I instancji dowody; w przeciwnym wypadku uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania w celu przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego, zgodnie ze wskazaniem sądu odwoławczego. To uprawnienie sądu apelacyjnego

39 T. Wiśniewski, [w:] *System...*, s. 288.

40 J. Jankowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020, Legalis, komentarz do art. 505(12), Nb 3.

jest jego obowiązkiem (brak sformułowania „może” uchylić) i sytuuje kompetencje orzecznicze sądu odwoławczego w postępowaniu uproszczonym w granicach modelu rewizyjnego, którego istotną cechą jest, jak już wspomniano, związanie sądu II instancji podstawami tego środka odwoławczego.

Wydaje się jednak, iż odczytując literalnie brzmienie art. 505(12) § 1 k.p.c., przepis ten nie daje podstaw do przyjęcia związania sądu apelacyjnego zarzutami apelacji (przede wszystkim w zakresie naruszeń prawa materialnego) w postępowaniu uproszczonym, skoro nie wskazuje on, aby naruszenie prawa materialnego, stanowiące podstawę zmiany wyroku sądu II instancji, miało zostać wytknięte w apelacji. W związku z tym można bronić poglądu, iż naruszenie prawa materialnego, o którym mowa w tym przepisie, może zostać uwzględnione przez sąd odwoławczy także z urzędu, podobnie jak to miało miejsce na gruncie przepisów k.p.c. w brzmieniu pierwotnym (zgodnie z art. 381 § 1 k.p.c. w brzmieniu pierwotnym sąd rewizyjny brał z urzędu pod rozwagę m.in. naruszenia prawa materialnego). Jednocześnie poszerzenie uprawnień sądu odwoławczego w zakresie postępowania dowodowego powinno skłaniać do przyjęcia poglądu, iż mimo literalnego brzmienia art. 505(12) § 1 k.p.c. zasadą w postępowaniu uproszczonym winno być wydanie wyroku reformatoryjnego. Jeśli bowiem sąd odwoławczy dysponuje kompetencją do samodzielnego prowadzenia postępowania dowodowego w postępowaniu apelacyjnym i w związku z tym ma obowiązek poczynić własne ustalenia faktyczne i zakwalifikować je z punktu widzenia prawa materialnego, to jego obowiązkiem będzie wydanie wyroku reformatoryjnego także w przypadku, gdy zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku. Konieczne będzie wówczas przeprowadzenie dodatkowych dowodów w postępowaniu apelacyjnym i zmiana wyroku w razie, gdy zaistnieją ku temu podstawy.

Z kolei przypadki zastosowania art. 505(12) § 3 k.p.c. (poza sytuacjami naruszenia przepisów procedury bez wpływu na rozstrzygnięcie sprawy oraz wadliwościami samego uzasadnienia orzeczenia) należy ograniczyć do tych stosunkowo nielicznych przypadków, w których naruszenie prawa materialnego przez sąd I instancji pozostało bez wpływu na treść orzeczenia⁴¹. Tym samym przepis art. 505(12) § 3 k.p.c. nie musi oznaczać bezwzględnego związania sądu odwoławczego zarzutami apelacji, w tym przede wszystkim w zakresie naruszeń prawa materialnego.

Podkreślić zaś należy, iż zgodnie z tezą powoływanej już wyżej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasady prawnej – z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiąza go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Z tego też punktu widzenia brak związania sądu odwoławczego zarzutami naruszenia prawa materialnego w postępowaniu uproszczonym, natomiast związanie tego sądu zarzutami naruszenia prawa procesowego (poza kwestią nieważności postępowania), oznacza, iż apelacja w postępowaniu uproszczonym nie różni się – w zakresie związania zarzutami – od apelacji w postępowaniu zwykłym. Wskazuje to zatem raczej na pełny model apelacji w postępowaniu

⁴¹ Tak A. Olaś, [w:] *Kodeks postępowania...*, komentarz do art. 505(12), pkt 23.

uproszczonym, w którym sąd II instancji dokonuje własnych ustaleń faktycznych i samodzielnie ustala podstawę prawną orzeczenia, nie będąc związany zarzutami apelacji co do prawa materialnego; jego kompetencje orzecznicze nie zostały jednak w sposób jednoznaczny dostosowane do tego modelu apelacji, co sprawia, iż przyjęte rozwiązania legislacyjne nie są spójne i wymagają korekty ustawodawcy.

Zwrócić przy tym należy uwagę na jeszcze jeden aspekt zagadnienia będącego przedmiotem zainteresowania niniejszego artykułu. Postępowanie uproszczone w pierwotnym zamyśle zostało przewidziane w celu uproszczenia i usprawnienia postępowania w sprawach drobnych, a w konsekwencji jego znacznego przyspieszenia, w tym przede wszystkim w sprawach konsumenckich⁴². Istotnym elementem tego typu postępowań jest kontrola incydentalna niedozwolonych postanowień umownych w umowach zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami. W związku z tym w doktrynie⁴³ zwraca się uwagę, że sankcja z art. 385(1) k.c. działa z mocy prawa, a sąd zobowiązany jest do uwzględnienia z urzędu, że postanowienie niedozwolone nie wiąże konsumenta. Takie stanowisko prezentuje TSUE, który podkreśla, że cel, jaki przyświecał prawodawcy wspólnotowemu, nie zostałby osiągnięty, gdyby konsument, który jest stroną słabszą i nie dysponuje wiedzą prawniczą oraz zwykle nie korzysta z profesjonalnej pomocy prawnej, zobowiązany był do podniesienia zarzutu niezwiązania niedozwolonym postanowieniem. Konsument nie musi zatem składać żadnego oświadczenia, aby sąd wyciągnął konsekwencje z nieuczciwego charakteru postanowienia.

W związku z tym powstaje pytanie, czy w razie gdyby sąd I instancji błędnie nie zba- dał danego postanowienia umowy pod kątem abuzywności bądź też nieprawidłowo orzekł, że dane postanowienie umowne nie jest abuzywne, sąd II instancji, rozpoznając apelację konsumenta, mógłby kwestię abuzywności uwzględnić z urzędu, czy też – w razie przyjęcia ograniczonego modelu apelacji w postępowaniu uproszczonym – byłby związany w tym zakresie zarzutem konsumenta; zatem w razie niepodniesienia stosownego zarzutu zagadnienie to wymykałoby się jego kognicji. W tym kontekście zwrócić należy uwagę na uzasadnienie wyroku TSUE z dnia 17 lipca 2014 r.⁴⁴, w którym zauważono, że zgodnie z prawem Unii celem zasady skutecznej ochrony sądowej nie jest przyznanie prawa dostępu do dwóch instancji sądowych, ale jedynie zapewnienie prawa dostępu do sądu (zob. podobnie wyrok Samba Diouf, C-69/10, pkt 69). W konsekwencji fakt, że konsument – w konkretnej sprawie analizowanej przez TSUE – ma prawo do wniesienia odwołania tylko do jednej instancji sądowej w celu dochodzenia swoich praw, jakie wywodzi z dyrektywy 93/13⁴⁵, nie może jako taki być sprzeczny z prawem Unii. W sprawie tej wprawdzie z uwagi na konkretne rozwiązania proceduralne TSUE

42 Tak uzasadnienie projektu z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. nr 48, poz. 554).

43 Por. np. P. Ruchała, R. Sikorski, [w:] *Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. Art. 353–626*, wyd. 3, red. M. Gutowski, Warszawa 2022, Legalis, komentarz do art. 385(1), Nb 30, wraz z powołanym tam orzecnictwem.

44 C-169/14 (Juan Carlos Sánchez Morcillo i inni przeciwko Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA), Legalis, pkt 36.

45 Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich z dnia 5 kwietnia 1993 r. (Dz.Urz.UE L nr 95, s. 29).

stwierdził niezgodność prawa hiszpańskiego z prawem unijnym, jednak przyczyną takiego rozstrzygnięcia były specyficzne unormowania hiszpańskiego prawa regulujące postępowanie egzekucyjne, w którym konsument był dłużnikiem. Zasadniczym wnioskiem z tego orzeczenia jest jednak przede wszystkim to, iż zasada skutecznej ochrony sądowej dotyczy prawa do sądu, nie zaś prawa do dwóch instancji sądowych. Z punktu widzenia prawa unijnego zapewnienie zbadania ewentualnej abuzywności danego postanowienia umownego przez jedną instancję sądową jest zatem wystarczające, a ukształtowanie procedury odwoławczej od wyroku sądu I instancji pozostaje zasadniczo poza zakresem zainteresowania prawa unijnego i orzecznictwa TSUE.

Na koniec wypada zauważyć, że w świetle tego, co powiedziano wyżej odnośnie do wyroku TK z dnia 13 stycznia 2004 r., SK 10/03, jednoznacznie jawi się kwestia dopuszczalności podnoszenia zarzutu błędnych ustaleń faktycznych w apelacji w postępowaniu uproszczonym. Trybunał wyraźnie zauważył, że ukształtowanie modelu apelacji na wzór postępowania kasacyjnego – a więc takiego, w którym ustalenia faktyczne sądu I instancji nie podlegają weryfikacji – nie jest zgodne z wymaganiami Konstytucji RP, gdyż apelacja powinna gwarantować ponowne, merytoryczne zbadanie sprawy. Osiągnięcie celu tego postępowania nie jest bowiem możliwe zdaniem trybunału, gdy kontrola ograniczy się do prawidłowości zastosowania przepisów przez sąd pierwszej instancji. Pogląd trybunału oznacza, że nie tylko ściśle kasacyjny model postępowania odwoławczego jest w świetle Konstytucji RP niedopuszczalny, lecz wątpliwości może budzić również model rewizyjny, choć trybunał zastrzegł w dalszych wywodach, iż swoboda ustawodawcy kształtowania środków odwoławczych od wyroków sądów I instancji obejmuje unormowania także według tego modelu. Tym samym przez sformułowanie trybunału, iż apelacja powinna gwarantować ponowne, merytoryczne zbadanie sprawy, należy w mojej ocenie rozumieć obowiązek ustawodawcy zwykłego zapewnienia możliwości badania przez sąd II instancji – choćby w ograniczonym zakresie – prawidłowości ustaleń faktycznych sądu I instancji. To zaś jest możliwe do osiągnięcia także w ramach modelu apelacji ograniczonej.

6. Podsumowanie

Podsumowując to, co powiedziano wyżej, zauważyć należy, iż obecna regulacja przepisów o apelacji w postępowaniu uproszczonym, w tym dopuszczalnych podstaw apelacji, jest daleka od doskonałości. Zwrócić bowiem trzeba uwagę, iż przyjmując, iż w postępowaniu uproszczonym mamy do czynienia z modelem apelacji pełnej, a sąd odwoławczy nie jest związany zarzutami apelacji, przepis art. 505(9) § 1(1) k.p.c. staje się przepisem zbędnym⁴⁶. W mojej ocenie taka interpretacja art. 505(9) § 1(1) k.p.c. jest *de lege lata* najbardziej przekonująca; zatem przepis ten ma charakter czysto informacyjny i nie zawiera istotnej treści normatywnej. W takiej jednak sytuacji sensowność odrębnej regulacji postępowania apelacyjnego w postępowaniu uproszczonym i w ogóle całego postępowania

⁴⁶ J. Jankowski, [w:] *Kodeks postępowania...*, komentarz do art. 505(9), Nb 2.

uproszczonego staje pod znakiem zapytania. Z kolei uznając, iż przepis ten – wraz z pozostałymi regulacjami dotyczącymi apelacji – wskazuje na związanie sądu apelacyjnego zarzutami apelacji, dyskusyjna staje się zgodność art. 505(9) § 1(1) k.p.c. z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego⁴⁷. Przy tym przyjęte przez ustawodawcę rozwiązania legislacyjne nie tworzą harmonijnej całości, regulując w sposób wzajemnie sprzeczny poszczególne elementy składające się na model apelacji w postępowaniu uproszczonym.

W mojej ocenie zasadna jest odrębna regulacja postępowania cywilnego, w tym postępowania apelacyjnego, w zakresie spraw drobnych, z ograniczeniami w zakresie podstaw zaskarżania; tym niemniej koncepcja ustawodawcy w tym zakresie musi być przede wszystkim spójna i konsekwentna, dopuszczalne podstawy apelacji muszą być zaś zredagowane w taki sposób, aby z jednej strony uwzględniały zasadnicze aspekty działalności orzeczniczej sądu I instancji – w tym prawidłowość ustaleń faktycznych – z drugiej aby sprzyjały stabilności orzeczeń tych sądów, ograniczając ich zaskarżanie. W doktrynie wskazuje się, że biorąc pod uwagę orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego i dorobek doktryny, sytuację ustawodawcy w zakresie dostępu do drugiej instancji pod kątem przyszłej kodyfikacji można określić jako daleką od komfortowej⁴⁸. W myśl bowiem przeważającego nurtu orzecznictwa TK w zasadzie każda ustawowa ingerencja w dopuszczalność zaskarżenia orzeczenia sądu I instancji naraża się co najmniej na silne domniemanie niekonstytucyjności⁴⁹. Wydaje się jednak, iż zadanie stojące przed ustawodawcą nie jest zadaniem niewykonalnym. Niewątpliwie jednak pilną kwestią wymagającą uregulowania jest jednoznaczne określenie modelu apelacji przyjętego w postępowaniu uproszczonym, tj. czy jest to apelacja pełna – w takim przypadku konieczna byłaby eliminacja odrębnych przepisów o apelacji w postępowaniu uproszczonym jako zbędnych – czy też jest to apelacja ograniczona – wówczas należałoby ograniczyć podstawy apelacji do wskazanych w ustawie oraz unormować odpowiednio do tego zakres postępowania dowodowego przed sądem II instancji wraz z ograniczeniem tzw. nowości, a także uregulować kompetencje orzecznicze sądu odwoławczego. Obecnie istniejące rozwiązania są bowiem dalece niedoskonałe i niespójne.

47 *Ibidem*, nb 2.

48 P. Grzegorzcyk, *Dopuszczalność i kształt apelacji...*, s. 253.

49 *Ibidem*, s. 253.

Bibliografia

- Ereciński T., *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2020.
- Flejszar R., *Postępowania przyspieszone po zmianach wprowadzonych nowelizacją KPC z 4.7.2019 r.*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 21.
- Grzegorzczak P., *Dopuszczalność i kształt apelacji w postępowaniu cywilnym – perspektywy przyszłej regulacji z uwzględnieniem standardów konstytucyjnych i międzynarodowych*, [w:] *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym kodeksie postępowania cywilnego*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014.
- Gudowski J., *Pogląd na apelację*, [w:] *Aurea praxis, Aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusz Erecińskiego*, t. I, red. J. Gudowski, K. Weitz, Warszawa 2011, LEX.
- Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. Art. 353–626*, wyd. 3, red. M. Gutowski, Warszawa 2022.
- Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–458(16)*, t. I, wyd. 2, red. T. Szanciło, Warszawa 2023.
- Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016.
- Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 2, red. cz. III A. Olaś, Warszawa 2023.
- Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020.
- Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, red. A. Marciniak, Warszawa 2020.
- Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016.
- Oklejak A., *Apelacja w procesie cywilnym*, Kraków 2022.
- Pietrzykowski H., *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2020.
- Postępowania odrębne. System Postępowania Cywilnego*, t. 6, red. A. Machnikowska, Warszawa 2022.
- Prawo cywilne – część ogólna. System Prawa Prywatnego. Tom 1*, wyd. 2, red. M. Safjan, Warszawa 2012.
- System prawa procesowego cywilnego, Tom 3, Zaskarżanie orzeczeń sądowych*, red. W. Berutowicz, Wrocław 1986.
- System Prawa Procesowego Cywilnego, Tom III cz. 1, Środki zaskarżenia*, red. T. Ereciński, J. Gudowski, Warszawa 2013.
- System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom II. Część IV. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, red. S. Cieślak, WKP 2023, LEX.
- Środki zaskarżenia. System Postępowania Cywilnego*, t. 5, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2023.
- Wiśniewski T., *Problematyka instancyjności postępowania sądowego w sprawach cywilnych*, [w:] *Ars et usus. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego S. Rudnickiego*, Warszawa 2005.